

Fővárosunk közműtörténelméből

LXXVIII. Köztisztasági igények (2.)

Említettük múlt alkalommal, hogy a fővároshoz a múlt század nyolcvanas éveinek végén több magánvállalkozó is nyújtott be ajánlatot az addig szerteágazóan kezelt köztisztasági tevékenységek egységes, központi kezelésére. Megkezdtük továbbá múltkor a fővárosi mérnöki hivatal előterjesztésének ismertetését. Ez az előterjesztés rendkívül tanulságosan foglalta össze a köztisztasági tennivalókat; önmagukban is, továbbá abból a szempontból, hogy mit lehetne követelni az esetleg megbízott magánvállalkozótól.

A mérnöki hivatal e jelentése — melyet 1888. októberben terjesztett elő a főváros tanácsához — nem helyeselte a jelentkező magánvállalatoknak azt a kérését: állapotjék meg velük a főváros átlagában a köztisztasági tevékenységek ellátása fejében. Ehelyett azt tartotta szükségesnek: írjon ki a főváros szabályszerű nyilvános versenytárgyalást a végzendő munkák pontos felsorolásával, és döntsenek e versenytárgyalás eredménye alapján.

Az elvégzendő köztisztasági munkák körét a mérnöki hivatal a következőkben foglalta össze:

1. Az utcák, utak és terek tisztán tartása, seprése, a jég és sár eltávolítása;
2. az ezeken összegyűlt utcai szemét vagy sár és hó elhordása, ill. elfuvarozása, a meghatározott lerakási helyekre;
3. a házi szemét kihordása szintúgy a meghatározott lerakódóhelyekre;
4. az összes út, utca és tér locsolása;
5. a tisztítás területén lévő macadam utak fenntartása;
6. a tisztítás területén lévő csatornarostélyok és víznyelők tisztítása és a kitértített sár elfuvarozása;
7. az összes nyilvános illemhely tisztítása és fertőtlenítése."

Külön szerepelt tehát a „*tisztítandó terület*” meghatározás. Ez a főváros IV—IX. kerületénél jóval kisebb terjedelmet jelentett. A mérnöki hivatal elképzelése szerint kezdődött északon a „Viktória” malomnál vagyis a külső Váci úti vámnál, majd az Aréna úton vonult keletre a százházig — a Csömöri (ma: Thököly) úton a központi (ma: Keleti) pályaudvarig — onnan a Juranics utcán, a Köztemető (ma: Mező Imre) úton és az Orczy úton — de a Tisztviselő telepet beleértve! — az Üllői útig, onnan a Vágóhid utcán át a Soroksári útig, ahol aztán a teherpályaudvarnál végződött.

Az e területen végzendő munkákra a mérnöki hivatal a következők kikötését ajánlotta:

1. A seprés kézi erővel vagy géppel végezhető. A kocsúton a kövezet hézagait gondosan ki kell tisztítani, nehogy azokban a szemét erjedésnek induljon. *Seprés előtt mindig locsolni kell.* Az elsöpört szemetet csak olyan helyen szabad rakásokba gyűjteni, ahol a közlekedést nem akadályozza. Újonnan kövezett vagy átkövezett utcák tisztítását csak előzetes értesítés nyomán szabad megkezdeni.

A víznyelők rácsait gondosan kell tisztántartani, nehogy záporok alkalmával elöntések keletkezessenek.

Az utcatisztítás hétközi, illetve ünnepnapokon egyforma sorrendben történjék, mégpedig a múltkor már ismertetett négy csoport figyelembevételével.

Az első csoportba sorolt utakat, utcákat, tereket pontosan oly időben kell tisztítani, hogy az élénkebb közlekedés megindulásakor — reggelre — már tiszták legyenek. Az első kategóriájú útvonalat tehát éjjel kell tisztítani, de *napközben állandóan mozgó tisztítókat is kell alkalmazni*; ezek az e célra odaállított külön gyűjtőszekrényekbe rakják a keletkezett hulladékot. Ugyanígy a csatornarostélyokat és víznyelőket is állandóan kell tisztítani.

A második csoportba sorolt utaknál, utcáknál is naponta kell végezni a tisztítást, mégpedig szintén éjjelente. Napközben állandóan működő tisztítók azonban itt szükségtelenek. A harmadik csoport útjainál hetenként kétszer történjék a tisztítás; a hulladék és sár elfuvarozását végezzék nappal. A negyedik kategóriánál szintén elmaradnak a napközbeni állandó tisztítók. — A vásárok és élelmiszerpiacok területét közvetlenül a vásár (piac) befejezése után kell tisztítani.

Fagy, illetve havazás idején elsősorban az utak átjáróit kell megtisztítani. A hó összerakásánál ügyelni kell a hóle szabad lefolyási lehetőségére. A járda melletti folyókákat szabadon kell tartani. Ugyanígy ügyelni kell a házak kapuinak szabadon hagyására. — „Ólmos idő beálltával” — utakat, különösen az aszfalt kocsutakat, „porondtal” kell behinteni. A megfelelő minőségű (előzetesen felülbírált) porondot állandóan készletben kell tartani, megfelelő helyen.

Nappali (reggel 8 — esti 5 óra közötti) havazásnál a hóesés kezdetétől számított két órán belül meg kell kezdeni a hó eltakarítását. Esti 5 — reggeli 4 óra között kezdődő havazásnál azonban reggeli fél 6-ig kell megkezdeni. *Az eltakarítás az utak fontossági (csoportbeosztási) sorrendjében történjék.* A kellő számú hóeke előállítására a vállalkozó feladata.

Az úttisztítás — rendes körülmények között — általában éjjel történjék. Rendkívüli körülmények esetén azonban (pl. éjjeli nagy fagy esetén) a hatóság utasítására a vállalkozó köteles a nappali tisztításra is. Az így keletkező rendkívüli kiadások fedezésére átalányárban („pauszál”) is meg lehet állapodni. Ez a hatóság szempontjából célszerűbb. A tényleges költségek kifizetése viszont a vállalkozó számára biztosabb.

(Az említett osztrák társaság azt kérte, hogy rendkívüli hóesés idején a maga teljes munkaerőgárdáját és gépparkját bocsáthassa a főváros rendelkezésére; irányítsa és fizesse akkor a főváros e munkákat. E módzatot a mérnöki hivatal nem ajánlotta.)

A mérnöki hivatal a főváros érdekében kétféle megoldási lehetőséget tartott jónak. Vagy kösse ki a főváros hóesés esetére a szabott átalányösszeg fizetését, vagy állapodjék meg a vállalkozóval akként, hogy a hó eltakarítását is tartalmazza a köztisztasági munkáért, fuvarozásért stb. fizetendő évi összeg.

A mérnöki hivatal tehát — ha külső vállalkozó munkájáról volt szó — jól látta az elvégzendő köztisztasági feladatokat. De még nincs is vége a munkák felsorolásának, legközelebb folytatjuk

Dr. Göbel József